

Citera gärna ur IVO:s publikationer, men ange alltid källa. Kom ihåg att bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten, och du måste ha upphovsmannens tillstånd för att använda dem.

Rapporten finns publicerad på www.ivo.se

Artikelnr | IVO 2022-3

Utgiven | Mars 2022, www.ivo.se

Innehåll

Förslag till finansiering i korthet	4
Kort om IVO	5
För en mer kraftfull statlig tillsyn och tillståndsprovning	6
<i>Ett omfattande uppdrag med ökande komplexitet kräver ytterligare resurser.....</i>	<i>6</i>
<i>Coronapandemins påverkan betonar vikten av starkare tillsyn.....</i>	<i>7</i>
<i>Problem med oseriösa aktörer samt nya tillsynsområden kräver större anslag.....</i>	<i>8</i>
<i>Vårdens och omsorgens utmaningar kräver förstärkning av den statliga tillsynen .....</i>	<i>10</i>
Förslag till finansiering.....	11
Räntekontokredit och anslagskredit.....	12
Avgiftsintäkter som redovisas mot inkomstitel	12
<i>Avgift för tillståndsprovning och tillsyn över blod- och vävnadsverksamheter .....</i>	<i>13</i>
<i>Avgifter för tillståndsprovning för upphandling inom välfärden .....</i>	<i>14</i>
<i>Avgifter avseende biståndsbedömt trygghetsboende.....</i>	<i>16</i>
<i>Sanktionsavgifter .....</i>	<i>16</i>
Investeringar i anläggningstillgångar	17
<i>Lokalrelaterade investeringar .....</i>	<i>17</i>
<i>Investeringar i immateriella anläggningstillgångar.....</i>	<i>18</i>
Låneram för verksamhetsinvesteringar.....	19
Lokalförsörjning	20

Förslag till finansiering i korthet

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har ett omfattande uppdrag. Utvecklingen under det gångna året, coronapandemin och de utmaningar vården och omsorgen står inför understryker vikten av en kraftfull statlig tillsyn och tillståndsprovning. IVO:s kunskap om risker och brister i vården och omsorgen tillsammans med myndighetens förmåga att agera snabbt och följa upp effekten av tillsynen behöver stärkas.

IVO har påbörjat ett utvecklingsarbete för att nå en ökad effekt av tillsynen och tillståndsprovningen inom vård- och omsorgsområdet. Men det är långt kvar. För att till fullo lyckas med detta, och nu och i framtiden kunna fullgöra myndighetens uppdrag, krävs ytterligare resurser. Planeringsramarna för 2023-2025 så som de har aviserats i budgetpropositionen¹ är otillräckliga.

IVO föreslår därför att regeringen

- föreslår riksdagen att fastställa anslaget för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 1:12 Inspektionen för vård och omsorg till 818 miljoner kronor för år 2023, 859 miljoner kronor för år 2024 och 902 miljoner kronor för år 2025,
- fastställer en låneram som uppgår till 120 miljoner kronor för investeringar i anläggningstillgångar för åren 2023-2025,
- fastställer en anslagskredit för respektive år under perioden 2023-2025, under förutsättning att yrkade medel tillställs IVO, som får uppgå till tre procent av tilldelat anslag, samt
- fastställer att krediten på räntekontot i Riksgäldskontoret uppgår till 30 miljoner kronor.

Inledningsvis redovisas utgångspunkter för IVO:s förslag. Det samlade förslaget till finansiering för åren 2023-2025 redovisas därefter och följs av IVO:s totala investeringsbehov i anläggningstillgångar.

---

¹ Prop. 2021/22:1, utgiftsområde 9, s. 70f

Kort om IVO

IVO finns till för vård- och omsorgstagarna. Syftet med verksamheten är att genom tillsyn och tillståndsprovning bidra till en vård och omsorg som är säker, har god kvalitet och bedrivs i enlighet med lagar och andra föreskrifter. Vår vision är att vi har koll, skapar lärande och gör vården och omsorgen säkrare och bättre.

IVO:s uppgift är att svara för tillsyn och tillståndsprovning inom hälso- och sjukvård och därmed jämförlig verksamhet, socialtjänst och verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Tillsynsuppdraget omfattar även handläggning av anmälningar, till exempel enligt lex Sarah och lex Maria, enskilda personers klagomål på hälso- och sjukvård och socialtjänst samt kommunernas skyldighet att rapportera ej verkställda beslut. Myndigheten ansvarar också för register över verksamheter inom vård- och omsorgsområdet. Den lagstiftning som styr verksamheten är i huvudsak patientsäkerhetslagen (2010:659), socialtjänstlagen (2001:453), hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och LSS.

IVO:s verksamhet bedrivs vid tre myndighetsövergripande avdelningar och vid avdelningen för tillståndsprovning i Stockholm samt vid sex regionala tillsynsavdelningar runt om i landet. Sammanlagt har IVO cirka 770 anställda.

För en mer kraftfull statlig tillsyn och tillståndsprövning

IVO har påbörjat ett utvecklingsarbete för att i högre grad bedriva en tillsyn och tillståndsprövning som är enhetlig, effektiv och strategisk samt bidrar till lärande och en bättre vård och omsorg. Utvecklingsarbetet innefattar insatser för att minska de omfattande manuella inslagen i myndighetens verksamhet, förbättra datakvaliteten, digitalisera och förbättra rättstillämpningen. Arbetet är nödvändigt för att utföra uppdraget i dag och i takt med den utveckling som sker inom vården och omsorgen. Men det är långt kvar. För att fullt ut lyckas med arbetet krävs ytterligare resurser. Detta behov har IVO uttryckt i budgetunderlagen de senaste två åren.

Planeringsramarna för 2023-2025 så som de har aviserats i budgetpropositionen² är otillräckliga. Vidare behöver finansieringen av IVO skapa en stabilitet och långsiktighet. Även detta har IVO beskrivit i tidigare budgetunderlag och Riksrevisionen lyft som väsentligt för att skapa goda förutsättningar för IVO:s verksamhet.³ I dag finansieras IVO till viss del av flera tillfälliga bidrag genom särskilda regeringsuppdrag. Det skapar kortsiktighet i arbetet. IVO föreslår därför ett gradvis ökande anslag. På så sätt kan myndigheten åstadkomma nödvändiga förbättringar samtidigt som en stabilitet, förutsägbarhet och långsiktighet i verksamheten skapas.

Ett omfattande uppdrag med ökande komplexitet kräver ytterligare resurser. IVO har ett omfattande uppdrag. IVO har tillsyn över hela vården och omsorgen, en sektor som uppgår till mer än 10 procent av BNP. Inom sektorn sker varje år miljontals möten och interaktioner. Bara inom vården görs 69 miljoner besök årligen. Det är en tillsyn som omfattar bland annat ca 240 000 legitimerade personer inom hälso- och sjukvården, drygt 100 sjukhus och cirka 1 400 hemtjänstverksamheter.⁴ Därtill prövar IVO tillstånd för blod- och vävnadsverksamheter och privata utförare av bland annat särskilda boenden för äldre, personlig assistans och HVB.

IVO:s roll som statens tillsynsorgan av vård och omsorg är unik. Att IVO fullgör sin uppgift är en viktig förutsättning för tilltron till staten och vård- och omsorgssystemet. Patienter och brukare ska kunna lita på att vården och omsorgen är god och säker, och följer lagar och regler. Omfattningen på uppdraget och behovet av en kraftfull tillsyns- och tillståndsmyndighet har ökat under senare år och kommer att öka framöver, vilket kräver ytterligare resurser till myndigheten.

---

² Prop. 2021/221:1, utgiftsområde 9, s. 70f

³ Riksrevisionen, *RiR 2019:33 Inspektionen för vård och omsorg - en tillsynsverksamhet med förhinder*, s. 65f och 68, 2019. Se exempelvis IVO, *Budgetunderlag 2021-2023*, 2020 och IVO, *Budgetunderlag 2020-2022*, 2019.

⁴SCB, *Hälsoräkenskaper 2019*. Socialstyrelsens, [Statistikdatabas för hälso- och sjukvårdspersonal](#) – sysselsatta inom hälso- och sjukvård 2019, uppgift hämtad 2022-01-31. SKR, *SKR:s verksamhetsstatistik 2011-2020* (antal vårdbesök 2019). SKR, *Vården i siffror* <https://vardenisiffror.se/>, 2022-01-31. Uppgifter från IVO:s omsorgsregister, 2022-02-14.

Till stor del påverkas vården och omsorgen av den tekniska och medicinska utvecklingen samt den demografiska utvecklingen. Vidare medför den ökade mångfalden av aktörer och digitaliseringen att vård- och omsorgsområdet förändras i grunden. Utvecklingen får konsekvenser även för tillsynen och tillståndsprovningen. Komplexiteten i och omfattningen av IVO:s uppdrag ökar. Detta har påtalats i tidigare budgetunderlag.

Till år 2030 förväntas Sveriges befolkning öka med ungefär en miljon människor. Förhållandevis ökar antalet äldre mest. Även andelen äldre i befolkningen ökar medan andelen i förvärvsaktiv ålder förväntas minska.⁵ Den demografiska utvecklingen innebär med andra ord en utmaning eftersom behovet av välfärdstjänster ökar samtidigt som de som kan erbjuda dem minskar i förhållande.

Med ett ökat behov av välfärdstjänster följer ett ökat behov av en stärkt tillsyn och tillståndsprovning. Befintliga anslag för IVO är inte tillräckliga för att till fullo utföra uppdraget i en sektor som blir mer komplex och svåröverskådlig. Exempelvis kommer tillståndsprovningen kräva mer resurser om behovet av välfärdstjänster möts med fler särskilda boenden för äldre. Vad gäller tillsynen ser vi att patienter och brukare utsätts för allvarliga konsekvenser och risker när det inte finns tillräckligt med personal eller kompetens. Det är ett förhållande som IVO påtalat under lång tid och som pandemin belyst ytterligare. Med tanke på befolkningsprognosen finns det skäl att tro att dessa brister ökar i omfattning. I direktiven till den pågående utredningen om en äldreomsorgslag belyser också regeringen dessa brister och vikten av långsiktiga förutsättningar för äldreomsorgen.⁶ Framgent kommer det bli än mer angeläget att statens tillsynsmyndighet agerar kraftfullt i syfte att säkerställa en säker vård och omsorg.

Befolkningsförändringen sker samtidigt som en ökad digitalisering och teknikutveckling i samhället. Att nyttja digitaliseringens och teknikutvecklingens möjligheter beskrivs ofta som nycklar till att klara de utmaningar vården och omsorgen står inför. Bland möjligheterna finns att ge avancerad sjukvård i hemmet och behandling på distans, att med hjälp av AI handlägga ärenden inom socialtjänsten och med hjälp av välfärdsteknik uppmärksamma behov inom äldreomsorgen. Med möjligheterna kan även risker följa. Att följa denna utveckling och hantera dessa frågor är nödvändigt för att IVO ska kunna bedriva en tillsyn och tillståndsprovning som är legitim, träffsäker och relevant.

Coronapandemins påverkan betonar vikten av starkare tillsyn

Coronapandemin, och dess konsekvenser, har en stark påverkan på vården och omsorgens utveckling och förutsättningar i dag och i framtiden. Den fulla omfattningen av pandemins konsekvenser är ännu inte klar men vissa effekter som ställer höga krav på vården, och den statliga tillsynen, är uppenbara.

Antalet vårdbesök ökar årligen och ligger sedan 2016 kring 69 miljoner besök per år.

---

⁵ SCB, *Sveriges framtida befolkning 2019-2070*, 2019.

https://www.scb.se/contentassets/24496c5905454373b2910229c29001ec/be0401_2019i70_sm_be18sm1901.pdf

⁶ Dir. 2020:142

Under pandemins första år, 2020, sjönk detta antal drastiskt till knappt 60 miljoner.⁷ Prioriteringar i vården och befolkningens val att inte söka vård under pågående pandemi har sannolikt underlättat hanteringen av pandemin men ökar påfrestningen på vården framöver.

Pandemin har påverkat förutsättningar att ge en god vård och omsorg. Detta har dock *ännu inte* lett till en ökning av anmälningsärenden såsom lex Maria, lex Sarah eller enskildas klagomål på vården som återspeglar den situation vården och omsorgen befinner sig i. På andra områden, såsom ej verkställda beslut (EVB)⁸, är effekten av pandemin uppenbar. Med andra ord både finns och förväntas en ”ärendepuckel” och en tillsynsskuld. Att hantera detta kommer att kräva ökade resurser till IVO.

Problem med oseriösa aktörer samt nya tillsynsområden kräver större anslag
Den utveckling och de utmaningar som beskrivs ovan kräver ökande resurser till IVO. Samtidigt har myndigheten i dag har utmaningar att fullgöra uppdraget på grund av uppgifter som tillkommit eller utökats på ett sådant sätt att de inte ryms inom befintlig ekonomisk ram. Problematiken med oseriösa aktörer har accentuerats under senare år. Därtill har IVO givits uppdrag att granska nya tillsynsområden.

Välfärdssystemet är en lukrativ inkomstkälla för organiserad brottslighet. Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen uppskattar att de felaktiga utbetalningarna ur välfärden uppgår till någonstans mellan 11-27 miljarder kronor årligen.⁹ Nationellt underrättelsecentrum (Nuc) gör i sin senaste lägesbild bedömningen att det årligen betalas ut flera miljarder på felaktiga grunder. När det gäller ekonomiska förmåner kopplade till näringsverksamhet är det enligt Nuc i första hand assistansersättningen som angrips. De felaktiga utbetalningarna bedöms där uppgå till mellan 2,5 och 4,2 miljarder kronor varje år. Även det statliga tandvårdsstödet utnyttjas särskilt. Där uppskattas de felaktiga utbetalningarna till cirka 300 miljoner kronor.¹⁰

IVO:s roll i arbetet med att förhindra oseriösa aktörer är betydelsefull. Tillståndsprovningen som IVO utför av aktörer inom personlig assistans, sociala barn- och ungdomsvården, med flera, är central för att förhindra oseriösa aktörer att komma in på marknaden. Tillsynen tillsammans med IVO:s ägar- och ledningsprovning identifierar i ökande utsträckning aktörer som inte är lämpliga att bedriva verksamhet och därför blir föremål för återkallade tillstånd. I takt med den ökande problematiken med oseriösa aktörer tar arbetet alltmer resurser i anspråk.

Vidare har pandemin inte hindrat eller försvårat för oseriösa aktörer inom vården och omsorgen. Tvärtom har den givit upphov till nya möjligheter för dem att utnyttja välfärden och enskilda. Ett exempel på nytt problemområde är verksamheter som erbjuder PCR-tester. Efterfrågan på denna tjänst har varit hög och det har funnits starka ekonomiska incitament att bedriva verksamheter av detta slag. Flera oseriösa aktörer har

⁷ SKR:s verksamhetsstatistik 2011-2020.

⁸ Kommunerna är skyldiga att till IVO rapportera beslut enligt SoL och LSS som inte verkställts inom tre månader (EVB). Rapporteringen sker kvartalsvis.

⁹ SOU 2019:59

¹⁰ Nuc, *Myndighetsgemensam lägesbild – Organiserad brottslighet 2021, 2021*.

utnyttjat tillfället vilket krävt omfattande agerande från IVO. För att myndighetens agerande ska motsvara problematiken krävs stora resurser.

För att effektivt bekämpa den flora av oseriösa aktörer som verkar eller försöker verka inom vård- och omsorgssektorn måste IVO digitalisera. Genom digitaliserade arbetssätt och ökad datatillgång kan myndigheten tillhandahålla en effektivare tillståndsprocess och tillsyn. IVO har lämnat ett antal författningsförslag till regeringen som krävs för att ytterligare utveckla och underlätta arbetet och myndighetssamverkan, bland annat genom utökad informationsutbyte och förbättrad datakvalitet. Detta skulle också leda till effektiviseringar och mer träffsäkert agerande från IVO:s sida.

Arbetet mot oseriösa aktörer är ett exempel på en del av IVO:s uppdrag som ökat i omfattning. Därtill kommer utökade krav såsom tillsynen av verksamheter som erbjuder estetiska injektionsbehandlingar och estetisk kirurgi. Vid halvårsskiftet 2021 utökade IVO:s tillsynsansvar över dessa verksamheter. I samband med detta har antalet tips till myndigheten om verksamheter av detta slag tredubblats. Under 2021 har IVO inlett cirka 180 tillsynsinsatser. Sedan lagen trädde ikraft har knappt 600 verksamheter anmält sig till IVO:s vårdgivarregister. Totalt är cirka 1 500 verksamheter registrerade som utför estetiska behandlingar. Det är fler än IVO tidigare uppskattat. Samtidigt agerar IVO mot många verksamheter som verkar helt i skymundan. De återfinns inte i IVO:s vårdgivarregister eller hos Bolagsverket. Sammantaget är behovet av tillsyn och ren underrättelseverksamhet för att kartlägga vilka aktörer som finns mer omfattande än vad IVO tidigare har uppskattat.

Det finns även förslag till utökade krav som skulle innebära ett utökad behov av resurser till IVO. EU-kommissionen har ett förslag till nytt direktiv om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen (NIS-2 direktiv). Förslaget innebär att antalet verksamheter som omfattas IVO:s tillsyn på området blir fler. Direktivet kan också komma att ställa krav på att IVO utökar förmågan att göra analys och riskbedömning inför val av tillsynsobjekt och vid genomförande av tillsyn. Utöver detta kan nya minimikrav på att IVO förstärker den egna informationssäkerhetsstrukturen och det löpande arbetet följa. De tillkommande kraven skulle medföra ökande kostnader för IVO såväl vid införandet av direktivet och i takt med utvecklingen på området.

En ny uppgift för myndigheten är den som behörig myndighet enligt lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden. I enlighet med den ska IVO senast den 17 juli 2022 upprätta en kanal för externa visselblåsare som rapporterar om missförhållanden inom underområdet NIS och delar av underområdet folkhälsa vad gäller blod och vävnad samt organ och läkemedel och medicintekniska produkter.

Den tillkommande externa kanalen ska möjliggöra att larm om missförhållanden kan ske skriftligen, muntligen eller vid ett fysiskt möte. Vidare ställs ett antal krav till form, innehåll och dokumentation på myndighetens handläggning och dokumentation av rapporterade ärenden inklusive kontakt med rapportörerna. Den information om missförhållanden som skulle nå IVO som behörig myndighet bör kunna nyttiggöras som underlag för tillsyn. Den tillkommande uppgiften tar resurser i anspråk.

Sammantaget innebär ökande problem med oseriösa aktörer och utökade tillsynsområden behov av ytterligare resurser till IVO.

Vårdens och omsorgens utmaningar kräver förstärkning av den statliga tillsynen. De utmaningar och påfrestningar vården och omsorgen står i och inför förutsätter en stärkt statlig tillsyn och tillståndsprövning. Att följa upp och säkerställa tillsynens effekt, det vill säga att brister avhjälps, är prioriterat av IVO. Det görs bland annat genom tillsynen av vården av äldre, den stärkta tillsynen av boenden för barn och unga och utvecklad rättstillämpning. Samtidigt måste myndigheten få bättre förutsättningar för uppföljning av tillsynen.

IVO har sedan bildandet haft brister i sin datakvalitet och -infrastruktur. Konsekvenserna blir större i takt med en vård- och omsorgssektor som växer och inom vilken mångfalden ökar, vilket i sin tur gör den mindre överblickbar. Det blir allt svårare för tillsynen att veta när, hur och på vad den ska agera.

Det IVO iakttar i tillsynen är i mångt och mycket kroniska brister. IVO har vid upprepade tillfällen påtalat brister i vården och omsorgen av äldre, brister i vårdens tillgänglighet, utmaningar i kompetensförsörjningen, etcetera. Trots att IVO återkommande granskar dessa områden och påtalar dessa brister syns inte tillräcklig förbättring på systemnivå. IVO måste därför vidta åtgärder för att öka tillsynens effekt och bidrag till lärande. Att digitalisera, förbättra datakvaliteten och -analysen är nödvändigt för att lyckas med detta. För att få hela bilden, bidra till lärande och agera kraftfullt krävs dock att arbetet utvecklas ytterligare, vilket kräver resurser.

Historiskt har IVO huvudsakligen arbetet manuellt, med en låg grad av digitalisering, vilket till stor del kvarstår. Det arbete som påbörjades under 2019 handlar till stor del om att komma tillrätta med brister som ligger till grund för IVO:s inrättande. I propositionen om IVO:s inrättande anges bland annat att myndigheten behöver utveckla statistik och uppföljning samt IT-system, register, tillsynsdatabaser och rutiner som möjliggör effektiv styrning, prioritering och uppföljning av tillsynsärenden.¹¹ Arbetet IVO bedriver är med andra ord omfattande samtidigt som det är helt nödvändigt för en effektiv tillsyn och tillståndsprövning, vilket även påtalats av Riksrevisionen.¹²

Genom ett skifte från manuella till digitala och i delar automatiserade processer effektiviserar myndigheten tillsynen och tillståndsprövningen, samtidigt som den blir mer träffsäker. Med kortare handläggningstider och minskade ärendebalanser kan IVO granska fler verksamheter och områden. Sammanfattningsvis finns en stor potential i och ett stort behov av de effektiviseringar myndigheten kan göra med ytterligare resurser.

---

¹¹ Prop. 2012/13:20, s. 91.

¹² Riksrevisionen, RiR 2019:33 *Inspektionen för vård och omsorg - en tillsynsverksamhet med förhinder*.

Förslag till finansiering

IVO föreslår följande finansiering för åren 2023-2025, i 2022 års prisnivå.

Tabell 1. Förslag till finansiering av verksamheten de tre närmast följande åren

TKR	År 2021 Utfall	År 2022 Prognos	År 2023 Beräkn.	År 2024 Beräkn.	År 2025 Beräkn.
Anslag					
Utgiftsområde 9, anslag 1:12	754 549	778 757	817 695	858 580	901 509
Avgiftsintäkter som får disponeras	0	0	0	0	0
Övriga intäkter som disponeras	25 000	38 800	36 800	15 800	800
Summa	779 549	817 557	854 495	874 380	902 309
Avgiftsintäkter som redovisas mot inkomsttitel					
2552 Blodverksamhet	1 478	1 420	1 420	1 420	1 420
2552 Vävnads- och cellverksamhet	1 206	1 270	1 280	1 280	1 280
2552 Tillståndsprovning för upphandling i välfärden	33 932	35 000	35 000	35 000	35 000
2552 Biståndsbedömda trygghetsboenden	0	30	30	30	30
2552 Avgift för tillsyn estetiska behandlingar	11 212*	22 370	22 424	22 424	22 424
2714 Vitesförelägganden	20 989	35 000	35 000	35 000	35 000
Summa	68 816	95 090	95 154	95 154	95 154

*Fakturerings för tillsyn 2021 av estetiska behandlingar sker i början av 2022 och avser halva årsbeloppet.

I övriga intäkter som disponerats 2021 ingår intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen,

intäkter för uthyrd personal, kompensation för höga sjukkostnader samt särskilda anställningsstöd. Utöver detta har IVO mottagit 23,5 miljoner kronor i bidrag för regeringsuppdrag. Till övriga intäkter som får disponeras 2022 räknas bidrag för sex pågående regeringsuppdrag. Några av dessa uppdrag ska fortgå under kommande år och IVO uppskattar då motsvarande finansiering. I övrigt består övriga intäkter som disponeras av intäkter för utlämnande av handling för åren 2022-2025.

Räntekontokredit och anslagskredit

IVO:s kredit på räntekontot i Riksgäldskontoret uppgår till 30 miljoner kronor 2022. Vi föreslår inte någon förändring för budgetåren 2023-2025. Vad gäller en anslagskredit och ett anslagssparande föreslår IVO att dessa sätts till 3 procent av tilldelat ramanslag för respektive år 2023-2025.

Avgiftsintäkter som redovisas mot inkomsttitel

Tabell 2. Avgiftsbelagd verksamhet enligt den indelning som återfinns i regleringsbrevet

TKR	År 2021 Utfall	År 2022 Prognos	År 2023 Beräkn.	År 2024 Beräkn.	År 2025 Beräkn.
Inkomsttitel 2552, Blodverksamhet					
Intäkter	1 478	1 420	1 420	1 420	1 420
Kostnader	628	800	820	820	820
Ackumulerat resultat, utgående	6 305	6 925	7 525	8 125	8 725
Inkomsttitel 2552, Vävnads- och cellverksamhet					
Intäkter	1 206	1 270	1 280	1 280	1 280
Kostnader	1 067	1 100	1 100	1 100	1 100
Ackumulerat resultat, utgående	3 346	3 516	3 696	3 876	4 056
Inkomsttitel 2552, Tillståndsprövning för upphandling i välfärden					
Intäkter	33 932	35 000	35 000	35 000	35 000
Kostnader	56 231	60 000	60 000	60 000	60 000
Ackumulerat resultat, utgående	-125 162	-150 162	-175 162	-200 162	-225 162
Inkomsttitel 2552, Tillståndsprövning biståndsbedömt trygghetsboende					
Intäkter	0	30	30	30	30

Kostnader	0	20	20	20	20
Ackumulerat resultat, utgående	233	243	253	263	273
Inkomsttitel 2552, Avgift för tillsyn estetiska behandlingar					
Intäkter	11 212	22 370	22 424	22 424	22 424
Kostnader	2 487	11 000	11 000	11 000	11 000
Ackumulerat resultat, utgående	8 725	20 095	31 519	42 942	54 366
Inkomsttitel 2714, Sanktionsavgifter					
Intäkter	20 989	35 000	35 000	35 000	35 000

IVO:s avgiftsintäkter och förslag med koppling till dem beskrivs här i korthet.

Avgift för tillståndsprövning och tillsyn över blod- och vävnadsverksamheter

Den som ansöker om tillstånd att bedriva blodverksamhet ska enligt förordning (2006:497) om blodsäkerhet betala en ansökningsavgift om 2 000 kronor till IVO samt en årsavgift om 18 000 kronor. Detsamma gäller för den som ansöker om tillstånd att bedriva en vävnadsinrättning enligt förordningen (2008:414) om kvalitets- och säkerhetsnormer vid hantering av mänskliga vävnader och celler. När tillstånd innehas betalas en årsavgift om 18 000 kronor till IVO. Verksamheterna inspekteras minst vartannat år och inspektionen ligger som grund för förlängning av tillstånd. Full kostnadstäckning ska gälla.

I tabell 2 redovisas prognos och resultat för kostnader för enbart tillståndsprövningen av dessa två verksamheter. Detta enligt indelningen i regleringsbrevet. Av tabell 3 framgår kostnaderna för IVO:s tillsyn av dessa verksamheter för åren 2014-2021. I tabell 4 redovisas sedan en sammanställning av ackumulerat resultat, där även kostnaden för tillsynen av verksamheterna inkluderats.

Tabell 3. Kostnader för tillsyn av blod- och vävnadsverksamhet 2014-2021

TKR	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Tillsyn över blod-, vävnads- och cellverksamhet	2 896	3 881	2 996	2 918	3 796	4 383	6 692	6 577

Tabell 4. Justerat ackumulerat resultat för blod- och vävnadsverksamheter, utgående år 2021

TKR	2021
Ackumulerat överskott blodverksamheter (se tabell 2)	6 305
Ackumulerat överskott vävnads. Och cellverksamheter (se tabell 2)	3 346
Kostnader för tillsyn över verksamheterna (se tabell 3)	34 139
Ackumulerat resultat	-24 488

Avgifterna för blod- och vävnadsverksamheter bör revideras

Avgifterna för blodverksamheter och vävnadsinrättningar har varit oförändrade sedan 2008 respektive 2009. Avgifterna ska täcka kostnaderna för både tillståndsprovning och frekvenstillsyn.¹³ Avgiftsnivån är desamma för blodverksamheter och vävnadsinrättningar, men IVO kan se att kostnaderna för dessa skiljer sig åt.

IVO:s kostnad för tillsyn varierar, bland annat om det krävs tillsyn utöver frekvenskravet och om såväl huvudverksamhet som underenheter måste inspekteras. Kostnaderna för frekvenstillsynen har dock inte inkluderats i kostnadsunderlaget historiskt. Om kostnaderna för tillsynen inkluderas så visar det ackumulerade resultatet ett underskott. För att avgifterna ska täcka kostnaderna skulle de behöva höjas väsentligt. Det riskerar att få negativa konsekvenser för de avgiftsbelagda verksamheterna. Alternativet att IVO istället sänker sina kostnader för tillsynen skulle sannolikt även det få negativa konsekvenser för kvaliteten i tillsynen. Mot bakgrund av ovan bedömer IVO att principerna för avgiftssättandet behöver ses över.

Avgifter för tillståndsprovning för upphandling inom välfärden

IVO ska genom provning av viss enskild verksamhet enligt socialtjänstlagen och LSS bedöma om de aktörer som ansöker om tillstånd har förutsättningar att bedriva verksamhet med god kvalitet och säkerhet. IVO:s provning innefattar såväl en ägar- och ledningsprovning som en sammanvägd bedömning av de uppgifter sökande har lämnat om bland annat lokaler, målgrupp, metoder och personal. Från den 1 januari 2019 skärptes kraven på sökandes lämplighet avseende ekonomiska förhållanden och övriga omständigheter. Samtidigt blev fler verksamheter – hemtjänst och insatser som avser ledsagarservice, kontaktperson och avlösarservice enligt LSS – tillståndspliktiga. Förändringarna innebär att IVO fick utökade uppgifter.

Strukturell obalans mellan intäkter och kostnader

Verksamheterna betalar sedan den 1 januari 2019 en avgift för nyansökan respektive ändringsansökan. Regeringen har beslutat att avgiften för en ny ansökan är 30 000 kr och att avgiften för ansökan om ändring av befintligt tillstånd är 21 000 kr. För IVO:s provning har regeringen beslutat om det ekonomiska målet om full kostnadstäckning, alltså att intäkter från avgifterna över tid ska motsvara myndighetens kostnader för att

¹³ Prop. 2005/06:141.

besluta i ärendet.

Kostnaderna har dock varit högre än intäkterna varje år sedan avgifterna infördes. Under 2021 var intäkterna cirka 34 miljoner kronor, medan kostnaderna uppgick till cirka 56 miljoner kronor. Trots att de redovisade kostnaderna minskade jämfört med tidigare år, bl.a. till följd av en uppdaterad och mer rättvisande beräkningsmetod¹⁴, så var kostnaderna för 2021 avsevärt högre än intäkterna. Det ackumulerade underskottet om -102 miljoner kronor från 2020 ökade till -125 miljoner kronor 2021.

Det ekonomiska målet om full kostnadstäckning bör ändras

IVO har vid ett flertal tillfällen till regeringen framfört bedömningen att det saknas förutsättningar att på sikt nå balans mellan intäkter och kostnader. IVO anser därför att det ekonomiska målet bör ändras.

IVO ser inte att målet om full kostnadstäckning kan uppnås genom en effektivisering av tillståndsprövningen. Även om antalet ärenden har minskat något över tid så är trenden att varje enskild prövning blir alltmer komplex och därmed mer arbetskrävande. Det beror till del på att upplägg inom välfärdsbrottsligheten har blivit allt mer avancerade, som därmed kräver mer handläggning. IVO har i detta sammanhang till regeringen lämnat ett stort antal författningsförslag rörande utökat informationsutbyte mellan myndigheter som även bedöms kunna bidra till effektiviserad handläggning och ökad ändamålsenlighet.¹⁵ Gällande ändringsansökningar har dessa blivit större i omfattning, eftersom sökande samlar ihop flera verksamhetsförändringar till ett ansökningstillfälle i syfte att det ska rymmas inom samma avgift. Dessa förhållanden förklarar till en del att styckkostnaderna per beslutad ansökan inte har minskat.

Avseende IVO:s kostnader har myndigheten identifierat en rad områden där handläggningen av tillståndsansökningar kan effektiviseras, bl.a. med koppling till mer anpassade digitala verktyg såsom ökad automatisering av informationsinhämtning samt en översyn av informationsflöden och handlägningsprocessens organisering. De effektiviseringar som kan uppnås genom dessa initiativ bedöms dock inte kunna minska kostnaderna till en nivå som med aktuella avgiftsnivåer motsvarar intäkterna.

IVO avråder även från alternativet att höja avgiftsnivån, eftersom det riskerar att hindra företag med förutsättningar att bedriva en verksamhet med god kvalitet och säkerhet att ansöka om tillstånd.

Avgiften för ändringsansökningar bör tas bort

Sedan avgifterna infördes har antalet ändringsansökningar minskat i sådan omfattning att IVO bedömer att de har fått negativa konsekvenser på verksamheterna. I IVO:s

¹⁴ Under 2021 har IVO med hjälp av nya tidredovisningskoder kunna bryta ut kostnaderna för de prestationer som avser den handläggning ska täckas med avgifter. Övriga kostnader avser handläggning av ärenden gällande upphörande av verksamhet, avgiftsfria ändringar samt utvecklingsarbete kopplat till tillståndsprövningen. För 2021 innebär det att kostnaderna blir cirka 16,3 miljoner kronor lägre jämfört med om tidigare beräkningsmetod hade tillämpats. Då IVO tidigare saknade motsvarande tidredovisningskoder har det inte varit möjligt att med tillförlitlighet estimera kostnaderna för 2019 respektive 2020. Det ackumulerade resultatet inför 2021 har därför inte justerats.

¹⁵ Utmaningar kopplade till alltmer avancerade upplägg och därmed tillståndsprövning har beskrivits i flera rapporter, bl.a. *Förslag till åtgärder gällande oseriösa assistansanordnare*. Artikelnummer IVO 2020-11. Stockholm: Inspektionen för vård och omsorg.

analys av regelverket för tillståndsprövning beskrivs de risker som hittills framkommit i dialog med kommuner och berörda aktörer. Det gäller bland annat att avgifter för ändringsansökan kan innebära att kostnaderna för att inneha ett tillstånd kan bli oförutsägbart höga. De kan också innebära ett hinder för verksamheterna att genomföra förändringar utifrån aktuella behov eller att ändringar genomförs utan att ansökan görs till IVO.¹⁶ Avgiftsnivån riskerar även att företag av kostnadsskäl väljer bort eller skjuter fram förändringar och utveckling av verksamheten, vilket riskerar att leda till sämre kvalitet för omsorgstagarna. IVO anser därför att avgiften för ändringsansökningar bör avskaffas.

Avgifter avseende biståndsbedömt trygghetsboende

Den 2 april 2019 blev ytterligare en boendeform tillståndspliktig: biståndsbedömt trygghetsboende. Ansökningar om tillstånd för denna verksamhet blev, liksom andra tillståndsansökningar enligt SoL, förenade med en avgift.

IVO anser att tillståndsprövningen för denna verksamhet ska redovisas tillsammans med övrig tillståndsprövning enligt SoL och LSS. IVO föreslår därför att posten för biståndsbedömt trygghetsboende slås ihop med posten för tillståndsprövning för upphandling i välfärden i tabellen i regleringsbrevet för IVO.

Sanktionsavgifter

Detta avser sanktionsavgifter i processen för ej verkställda beslut och gynnande domar. IVO kan ansöka om särskild avgift vid förvaltningsdomstol när det står klart att en kommun inte utan oskäligt dröjsmål tillhandahållit ett bistånd enligt SoL eller en insats enligt LSS som någon är berättigad till enligt ett beslut av kommunen.

Detta avser också sanktionsavgifter vid tillsyn enligt lag (2018:1174) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster. IVO är tillsynsmyndighet för säkerhet i nätverk och informationssystem inom hälso- och sjukvården. Enligt lagen ska tillsynsmyndigheten ta ut en sanktionsavgift av den som underlåter att göra en anmälan till tillsynsmyndigheten, vidta säkerhetsåtgärder eller rapportera incidenter.

---

¹⁶ IVO, Analys av regelverket för tillståndsprövning - Delrapport om avgifter, 2020, s. 17ff.

Investeringar i anläggningstillgångar

Verksamhetsinvesteringar för kommande år avser lokalrelaterade investeringar, men även beräknade investeringar i immateriella anläggningstillgångar.

Tabell 5. Verksamhetsinvesteringar

TKR	År 2021 Utfall	År 2022 Prognos	År 2023 Beräkn.	År 2024 Beräkn.	År 2025 Beräkn.
Immateriella investeringar					
Datasystem, rättigheter mm	36 790	36 036	36 036	36 036	36 036
Materiella investeringar					
Maskiner, inventarier, installationer mm	5 795	7 695	5 450	250	250
Byggnader, mark och annan fast egendom	0	0	0	0	0
Övriga verksamhetsinvesteringar	2 551	2 420	2 600	0	0
Summa verksamhetsinvesteringar	45 136	46 151	44 086	36 286	36 286
Finansiering					
Lån i Riksgäldskontoret	45 136	46 151	44 086	36 286	36 286
Summa finansiering	45 136	46 151	44 086	36 286	36 286

Lokalrelaterade investeringar

Som IVO har beskrivit i tidigare budgetunderlag ställer myndigheten om sina lokaler till att bli mer flexibla och yteffektiva. I samband med omställningarna säkerställs också att myndigheten har säkerhetsklassade arkiv. De lokalrelaterade investeringarna avser i huvudsak:

- Förbättringsutgift på annans fastighet i form av säkerhetsklassade arkiv,

säkerhetsteknik (lås-, larm- och passersystem) samt vissa förändringar i lokalernas utformning.

- Ny video/AV-utrustning till samtliga av IVO:s kontor.
- Övriga inventarier i form av kompletterande möbler, arkivinredning, belysning, med mera.

Under 2021 upphörde ett av IVO:s hyreskontrakt och myndigheten har flyttat en avdelning till en ny lokal i februari 2021. I och med denna flytt minskar myndighetens yta med cirka 900 kvadratmeter. För 2022 prognostiseras två omställningar, båda är beslutade vid budgetunderlagets inlämnande.

Investeringar i immateriella anläggningstillgångar

Under senhösten 2019 genomförde IVO ett byte av IT-leverantör och en omläggning av ärendehanteringssystem. Det har inneburit ett omfattande och krävande implementeringsarbete, men det har skapat goda förutsättningar för en hållbar drift- och utvecklingsmiljö. Myndigheten har därmed förutsättningar att fortsätta utvecklingsarbetet med att nyttja digitaliseringens potential vad gäller att skapa tillförlitliga tjänster, utveckla informationshanteringen och effektivisera våra processer. En stor del av arbetet är fokuserat på att förbättra datafångst, datakvalitet och åstadkomma en säker och hållbar datainfrastruktur. Ett led i det fortsatta utvecklingsarbetet kommer under de kommande åren att vara aktivering av immateriella anläggningstillgångar, i form av utveckling av IT-system. Arbetet är påbörjat och fortgår stegvis med bas i agila team.

Låneram för verksamhetsinvesteringar

För att finansiera både lokalrelaterade och immateriella investeringar ser IVO ett behov av att låneramen ligger på 120 miljoner kronor.

Tabell 6. Låneram och räntor för verksamhetsinvesteringar

TKR	År 2021 Utfall	År 2022 Prognos	År 2023 Beräkn.	År 2024 Beräkn.	År 2025 Beräkn.
IB lån i Riksgäldskontoret	16 016	53 285	84 523	106 282	113 360
Nyupplåning	44 691 ¹⁷	46 151	44 086	36 286	36 286
Amorteringar	-7 421	-14 913	-22 327	-29 208	-35 363
UB lån i Riksgäldskontoret	53 285	84 523	106 282	113 360	114 283
Beslutad och föreslagen låneram	60 000	90 000	120 000	120 000	120 000
Ränteutgifter	0	50	75	100	125
Finansiering av räntor och avskrivningar					
Utgiftsområde 9, anslag 1:12	7 421	14 963	22 402	29 308	35 488
Summa amorteringar och ränteutgifter	7 421	14 963	22 402	29 308	35 488

¹⁷ Differensen mellan nyupplåning år 2021 och lån i Riksgäldskontoret i tabellen för verksamhetsinvesteringar beror på en sen aktivering av anläggningstillgångar i december 2021.

Lokalförsörjning

IVO fortsätter arbetet med att hitta mer effektiva och ändamålsenliga lokaler med medföljande minskning av antalet kvadratmeter. Myndigheten arbetar aktivt med lokalförsörjningen genom att se över befintliga kontrakt och lokaler och löpande utvärdera alternativ.

IVO har sedan 2019 ställt om två lokaler med en sammanlagd minskning om 1 700 kvadratmeter. Sedan tidigare har även kontoret i Stockholm minskat med 973 kvadratmeter (2017). Under 2022 kommer en lokal ställas om med en minskning om 1 200 kvadratmeter. IVO beräknar att ställa om ytterligare två lokaler inom de närmsta åren.

Inspektionen för vård och omsorg (IVO)
Box 45184, 104 30 Stockholm
Telefon: 010-788 50 00
registrator.vs@ivo.se
www.ivo.se

